

ljudstvom. O tem gradu pripoveduje Valvazor, da so ga bili v njegovih časih Uskoki napadli po noči in oropali, umorivši prej hišino in oskrbnika. Posestnica (gospa Buzet s hčerjo) jim je bila komaj ušla. V okolici so razsajali tudi Turki v 16. stoletji. Po Valvazorju so bili plemeniti gospej Thurn v Šent-Jarnej roke odsekali. Pleterski grad je stal po Valv. poročilih užé v 13. stoletji ter se je imenoval Licherstein in tako tudi njega gospodje, ki so ga prodali okoli l. 1400. Celjskemu grofu Hermanu II. Ta pa je tukaj ustanovil samostan Kartuzijancev. Hermann II. je bil tudi v tem samostanu pokopan. V Valvazorjevi dobi so si bili Jezuiti Ljubljanski ta samostan osvojili; eden iz te družbe je tudi tukaj bival; kajti Kartuzijanci so bili samostan že v 16. stoletji v nered spravili in zapustili. Stari grad Prežek je bil visoko na Gorjancih, a užé pred 200 leti ves razdrt. Prežeški gospodje se imenujejo užé v l. 1248. in 1264., a užé v Valvazorjevi dobi ni nijeden te rodovine več živel, marveč so bili novi Prežek Turjaški gospodje sèzidali; a v lasti ga je imel pred 200 leti grof Paradeiser. (Dalje prih.)

D o p i s i.

Z Moravskega. V Brnu na Moravskem, in sicer o važni zadevi jezikovnega pitanja na ljudskih šolah, zgodil se je čudež. V tem mestu je bilo namreč mestno starešinstvo, dasi tudi po večini nemško, po dolgem obotavljanji nazadnje vender prisiljeno, ustanoviti za trideset tisoč čeških stanovalcev dve novi češki ljudski šoli. Nedavno je stalo na dnevnem redu mestnega odbora sledeče vprašanje: Ali naj se na teh dveh šolah nemščina poučuje kot neobligatni predmet, ali ne? In zgodilo se je (gotovo prvokrat), da je po večini nemška korporacija izrekla, da se nemščina ne sme poučevati tudi ne kot neobligaten predmet! Poročevalec o tej zadevi, mestni odbornik Auspitz, trd Nemeč, je navel za svoj predlog sledeče tri točke: 1. Ker stariši vsolanih otrok ne uvidijo potrebe znanja tega jezika. 2. Ker bi bil učni uspeh ostalih predmetov vsled učenja tega jezika preneznaten. 3. Ker se mnogi pedagogični pomiselki temu protivijo. — Ta sklep je vzbudil povsod splošno začudenje, in še celó sicer zmerno pisani list »Presse« bere prej omenjenemu mestnemu odboru hude levite, očitaje mu kratkovidnost. Mi Slovani pa vidimo ravno nasprotno v tej beli vrani nekako svitanje jutranje zarije, katera bode morda, da-si pozno, tudi v pravih Nemcih naredila beli dan, da jamejo spregledavati krivico vsiljevanja svojega jezika v slovanske ljudske šole. Taka zarija naj vender užé jedenkrat posije v slovanske pokrajine, da postane vsaj v njihovih ljudskih šolah slovansčina izključljivo in najboljšo učno sredstvo v dosego smotra teh šol, namreč v prvi vrsti pravno vzgojo mladine in pridobitev za življenje potrebnih naukov, kakor so: verouk, čitanje, pisanje, računstvo in najvažnejše iz realij. Potem bodedo slovanski učitelji za našo bistroumno mladino lahko tekmovali z nemško šolo. — To bi bil prvi veliki dobiček naravnega poučevanja.

Z Dunaja. (Poštne hranilnice.) Počenshi od 6. dné novembra t. l. vpelje se pri avstrijskih poštah hranilnicah nov postopek, ki vložnikom obeta kaj velike koristi ter izpolni željo, katero so obrtniki in trgovci dokaj let sem če tudi brez uspeha do zdaj izrekli.

To je namreč užé na mnogotero stran pretresani promet z nakaznicami v podobi čekov (angl. Checks), katerega se je poštno-hranilnični urad poprijel ter ga užé v dan 6. novembra začel.

Dotični ukaz določuje, da se tistim vložnikom poštah hranilnic, kateri imajo v poštah hranilnici čez 100 gl. hranilne imovine, ako zahtevajo, pošlje nakazna knjizica, imajoča po 50 golice ali blanketov za čeke (Checks).

Te golice je treba izpolniti takó, da se va-nje zapiše nakazani iznos v cifrah in s pisмени (črkami), in pa kraj in dan s podpisom vred.

Zanimljiva novščina na teh golicah je ta, da imajo po štiri vrste brojk ali cifer (jednice, desetice, stotice, tisočice), katerih vsaka obseza cifre 1—9. S tem, da se odrežejo ali odstrižejo tiste cifre posamičnih vrstá, katere so višje od cifre v vsaki posamični vrsti potrebne v izraz nakazanega iznosa, onemogočena je povsem izopačba nakazanega iznosa na golicah.

Novo občenje z nakaznicami, ki ga c. kr. poštno-hranilnični urad s tem vpeljuje, najde gotovo pri naših obrtnikih in trgovcih živ odziv ali oglas in jako udeležbo, kajti po njem bode

vložniku mogoče, brez strokov in vender varno, hitro in lagotno novčne iznose iz svoje hranilne imovine na vse strani v izplačilo nakazovati.

Ako ima vložnik, recimo, na Dunaji komu kaj plačati, popiše goličo iz svoje knjizice čekovnice, dá si nakazani iznos pri najbližjem poštnem uradu v svoji vložni knjizici odpisati — pri čemer ni potreba, da bi on sam osebno hodil na pošto — in oddá ali pošlje ček (nakaznico) tisti osebi ali firmi, kateri hoče kaj plačati. Le-ta lahko nakazani iznos ali sama pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu vzdigne ali pa ček v plačilo kateri tretji osebi dalje oddá. Kdor le-ta ček v 14. dnevih poštno-hranilničnemu uradu predloží, prejme za-nj precej na pokaz nakazani iznos, kajti ček se izplačuje imetniku.

Če pa izdatnik takega čeka želi, da bi se plačilo opravilo pri katerem koli poštnem uradu, in ne na Dunaji, to pristavi na zadnjo stran čeka svoj podpis in adresu tiste osebe ali firme, kateri, in pa ime poštnega urada, pri katerem se ima plačilo opraviti, ter pošlje tako popisani ček poštne prosto in pod priporočilom poštno-hranilničnemu uradu, kateri brž ta iznos pri dotičnem poštnem uradu nakáže. Ako bi vložnik rad, da bi mu ne bilo treba vsakega s čekom nakazanega iznosa pri najbližjem poštnem uradu v svoji vložni knjizici odpisat dajati, lahko si tudi v tem pomaga, in sicer takó-le: Treba mu je samó da svojo vložno knjizico za hrambenico v hrambo izročí poštno-hranilničnemu uradu, kateri po tem odpis nakazanega iznosa v vložni knjizici vselej sam opravi.

S pomočjo te hrambenice moči je na dano v hrambo vložno knjizico pri vsakem poštnem uradu prihranke dodatno vlagati. Kdor svojo vložno knjizico v hrambo dá, prejme, če tako želi, tudi po več hrambenic ali hrambenih listov takó, da mu boče mogoče na eno in isto knjizico v različnih krajih in po različnih osebah ob enem kak iznos vložiti.

Poštno-hranilnični urad pošlje — kakor se razumè samo ob sebi — o vsaki poznejši vložbi novcev znano, res da od tega ali onega grajano, ali v tem slučaju pač prav prav koristno prejemno potrdilo uradovo pod adreso, ki jo je vložnik povedal, recimo n. pr. na Dunajsko firmo, ki ima enega ali več potujočih ljudi na deželi, da ji novce potrjavajo.

Vsak teh potujočih služnikov prejme po eno hrambenico, na temelji katere on lahko poterjane novce precej pri najbližnjem poštnem uradu vloží.

Ta postopek z nakaznicami ali čeki je kaj prost ali enovit, pač vsacemu, tudi zasebniku popolnem razumen in dostopen. Ta postopek sme se šteti za prevelik napredek v plačilnem prometu ter bode gotovo deloval pospešno na novčni pokret ali gib tako države kakor tudi obrtniškega in trgovskega sveta.

Za take male hraniljivce, ki nimajo večjih iznosov na razpolog ter želé, da bi svoje vloge lahko v krajših rokih nazaj dobivali, ako bi potrebovali, poskrbljeno je z drugim postopkom, katerega poštno-hranilnični urad počensí od 16. novembra t. l. za zdaj pri blizu 1400 biralnicah vpelje.

To je namreč postopek »vračil na kratko ali kratkim potem«.

Po tem postopku bode moči pri vseh v to določenih biralnicah (izplačevalnicah), ki jih je blizu 1400 in katerih število — kakor slišimo — bode 1. decembra t. l. še znamenito povišano, zazdaj do 20 gl. precej vzdigniti, samo če se oddá odpoved in poslednje prejemno potrdilo ali poslednje potrdilo imovine ter predoči vložna knjizica. Vračilo se izplača na ravnost temu, katerega podpis je bil vzprejet v vložni knjizici. Prejemna potrdila za ta postopek tekó od 16. dne septembra užé med ljudmi ter potrjujejo hranilno imovino s črkami. Po vsakem vračilu, ki ga vložnik prejme po tem kratkem poti, dobí on od poštno-hranilničnega urada s prvo pošto potrdilo o hranilni imovini, kar mu je še ostane (potrdilo imovine, tiskanica št. 57. a). Na podlogi tega potrdila on lahko v novič kako vračilo kratkim potem dobode.

Le-ta vračilni postopek po kratkem poti bode brez dvojbe še znatno povzdignil poštnim hranilnicam število vložnikov, da si je užé zdaj sila veliko.

Iz Železnikov, v dan 19. novembra (Praznovanje ime-dana presvetle cesarice.) Današnji ime-dan predobrojlive deželne matere in presvetle cesarice Elizabete smo z našo šolsko mladino po večletni navadi tudi letos lepo in vzpodbudno obhajali. Zjutraj ob 7^h 7. odpri se je mladini učna dvorana, katere glavna stena je bila okinčana z lepo sliko presvetle cesarice v širokem zlatem okviru, ter z mnogimi zastavami. Ob 7. uri šli smo, — mladina vrstama s svojo zastavo, k sv. maši. Po skončani sv. maši smo šli zopet nazaj v šolo, kjer se je najpred opravila pobožna molitev za časni in večni blagor presvetle cesarice; potem sta se odpela 1. in 5. odstavek cesarske pesni. Na to so bili obdarovani vsi otroci s pisnimi šestki, s katerimi nas je tudi to leto skrbljiva »Národna šola« prav dobro oskrbela. — Ostali dan je imela mladina počitek.

J. L.

Iz Ljubljanske okolice. Prepričal sem se, da o izpustu učencev iz šole vsak učitelj vsaj po nekoliko drugače ravna, največ potem, kakor točke šolske postave sam tolmači. Jaz si tu mislim tri vrste učencev. Prvi so oni, ki so se šolskih nauk užé dovolj priučili, in so užé 6 let hodili v šolo, in teh je nedvomno vsako leto naj več. Drugi so oni, kateri so na duši ali na telesu taki, da po dovršeni šolski dobi več nij upati, da bi mogli ustreči namenu ljudske šole; takih je izvestno naj manj, recimo da 4 mej 100. Tretji so oni, ki so 6 let v šolo hodili, pa so se le nekako na pol izučili, in takih je vsako leto več nego desetina. Ti otroci, kakor znano, delajo učiteljem o izpustu iz šole naj večjo preglavico. Za ponavljalno šolo niso zreli, ako pa se vender le v njo vzprejmó, so vam to pravi zreli ptčki, ki vsemu pouku ovirajo, ter zraven še dobre in pridne součence pohujšujejo. Pridržimo te otroke tretje vrste v vsakdanji šoli, ravnaje se po prvem odstavku točke 15. učnega reda z 20. avgusta 1870. l., zadeli bomo na silno nejevoljo starišev, očitaje nam, da njihov otrok užé 6 let hodi v šolo, da je star užé po 12 ali 13 let in vse mogoče. — Takih otrok šole popolno oprostiti, to izvestno ne more biti, ker potem bi pridni moral šolo dalje obiskovati, nego vnemarnež, in število takih bi se od leta do leta množilo. Doslej so se nekateri učitelji kaj radi ravnali po deželni šolski postavi z 29. aprila 1873. l., po točkah 17. in 27.; isto tako tudi po 2. odstavku točke 15. učnega reda z 20. avgusta 1870. l. pri odpustu iz šole in brz bode to krivo, da dandanes marsikdo toži o ponavljalni šoli. Vsled šolske novele z 2. maja t. l., ki pravi, da morajo otroci 6 polnih šolskih let v šolo hoditi, zdí se mi nekako nejasno, kako naj bi se ravnalo s takimi otroci, katere jaz k tretji vrsti prištevam; ali se je pri oprostenju takih iz vsakdanje šole bolje posluževati šolske novele z 2. maja t. l., ali točke 15. učnega reda z 20. avgusta 1870. l., ali deželne šolske postave z 29. aprila 1873. l., točke 17., če je še veljavna? V tej zadevi bi si jaz, kakor izvestno več mojih kolegov, jako želel, od kakega izvedenca primernega pojasnila. *) P...h.

Iz Ljubljane. Pismena vprašanja pri preizkušnji učiteljske sposobnosti v Ljubljani so bila to jesen taka: a) za občne ljudske šole: Iz pedagogike: Der Zeichenunterricht und seine Bedeutung für die Volksschule. Was sagt das Gesetz vom 2. Mai 1883 (Novelle zum Reichsvolksschulgesetz) rücksichtlich der Schulbesuchs-Erleichterungen? — Iz nemščine: Berichtschreiben an einen Freund (eine Freundin) über eine stattgefundene Schulfeyer. Erklärung des Attributs; Angabe, wodurch dasselbe ausgedrückt werden kann, und Erläuterungen der einzelnen Fälle durch Beispiele. — Iz slovenščine: Kaj je učitelju čitati in kako? Káke zasluge ima Slomšek v slovenskem slovstvu? — Iz matematike: Das kleinste gemeinschaftliche Vielfache soll den Schülern erklärt werden. Jemand ist nach einer gewissen Zeit 7980 fl. schuldig; er bezahlt bei 4% jährlichem Discont bar 7875 fl.; nach welcher Zeit hätte er, nachdem einfache Zinsen gerechnet wurden, zahlen müssen? Die Fläche eines Quadrats beträgt $8\cdot5398m^2$; wie gross ist der Umfang eines Kreises, dessen Halbmesser gleich ist der Seite dieses Quadrats? Zwei (in der Figur gegebene) aneinander stossende Grundstücke (von gleichem Werte der Flächen-einheit) haben eine gebrochene Grenze; man soll dieselben ohne Änderung des Flächeninhaltes in eine geradlinige verwandeln. Über einer gegebenen Strecke als Hypothenuse ein rechtwinkliges Dreieck zu construieren, wenn ausserdem die Länge der zur Hypothenuse senkrechten Höhe gegeben ist. — Iz pisanja: 1. Welche Momente aus der Geschichte des Schreibunterrichtes bleiben für die Volksschule besonders beachtenswert? 2. Welchen Anforderungen haben die Schreibrequisiten der Schüler zu entsprechen? 3. Die Lateinbuchstaben in genetischer Folge. (Überschrift mit schöner Latein-, die ersten Zeilen der Arbeit mit schöner deutscher Currentschrift zu schreiben.) — Risanje: Die Contouren einer Zusammenstellung geometrischer Holzmodelle sind nach der Anschauung zu zeichnen. — b) Za meščanske šole. Iz pedagogike: Worin sind die Philanthropen noch heute unsere Lehrer? Es sind die Gesetze der Schlussbildung anzugeben und durch Beispiele zu erläutern. Was sagt das Gesetz vom 2. Mai 1883 (Novelle zum Reichsvolksschulgesetz) rücksichtlich der Aufgabe und Einrichtung der Bürgerschule? — Iz nemščine: Über den Wert der literarischen Thätigkeit des Dichters Friedrich von Schiller mit Rücksicht auf die Haupt- und Unterarten der poetischen Darstellung. Über Concessiv-Nebensätze. — Iz slovenščine: Razjasnijo naj se pesnikove besede: »Ako li če, Avstrija b'la in bo za vse?« Kdaj in kako se je začelo staroslovensko slovstvo? — Iz zemljepisja: Erklärung der Zeitgleichung im Kalender. Beschreibung der wichtigsten Erscheinungen der Gletscherwelt. Die Methode des Unterrichtes in der Heimatkunde ist zu skizziren. Beschreibung der Karawanken. — Iz zgodovine: C. Marius (Biographische Skizze). Kurze Übersicht der Geschichte Krains im Mittelalter. Die zweite Belagerung Wiens.

*) Določbe o izpustu iz šole v §. 21. postave z 2. maja 1883. l. na Kranjskem (vsled §. 75. šolske postave) ne veljajo, tedaj o tej zadevi veljati dalje še deželni postavi. Uredn.

— Kratek návod za poučevanje v petji po Paris - Galin - Chev -ovi (številikni) metodi, sestavil Greg. Jakelj. Ponatisnjen po »Cerkv. glasb.« l. 1883. Ta odtis, obsegajo  12 strani v obliki »Cerkv. glasb.«, razvija metodo poslušnih vaj in pevskega pouka po znamenjih za učence najnižje stopinje po najlo jem načinu. Ta obravnava podaja pevo- učitelju kratko vodilo, kako da dovede učence do tega, da morejo kmalu samostojno in korektno solmizovati in vsled tega pevati pesmice, ki se nahajajo v istega izdajatelja pesemski zbirki »Pev ek« imenovani, mnoge tudi v g. F rsterjevi pesmari ici se nahajo e in marsikatere iz g. Nedvedovega »Slav eka« in drugih pesem, da jih učitelj le s številkami napiše na tablo, ali v knjižico (pesem) pod ali nad note številike postavi. Ta metoda tedaj dovede učence k samostojnosti tudi v pevskem predmetu, kakor v branji, pisanji, ra unanji itd., kar se z navadnim načinom na posluh nikakor ne zgodi, a tudi po notah se v narodni šoli ne dospe do tega smotra; kajti ta sistema je za nje no mladino prekomplicirana, pretežavna. A vse drugače je s številkno metodo, ako se pravilno ravna, kakor návod obrisuje. Pisatelj se bavi z njo  e 3 leta in vsako leto dosega vesele uspehe v svojo popolno zadovoljnost; šolska mladina ima  e znatno spretnost pesmice solmizovati in peti samostojno ali z majhno pomočjo in popravo od njegove strani; in to mladina na kmetih in v ljudski šoli pri večidel srednjih in ne razvitih zmožnostih, pri nerednem dohajnanji, pri tako pičlih, redkih šolskih  etrtnko- ali poluricah. Koliko ve ega in hitrejega uspeha bi bilo  e le pri samih dobrih zmožnostih, pri rednem obiskovanji, pri vsakdanjih ali vsaj 3—4krat tedenskih celournih vajah!

Kdor hoče si trud polajšati in si dobre pevske kore izgojiti, ter  e pri nje ni mladini ve- sele uspehe doseči in jej pevski nauk zares koristen storiti s tem, da jo k samostojnosti dovede, kakor v drugih predmetih, naj se poslužuje tega po mojem in mnogih ve  akov prepričanji edi- nega sredstva za nje no mladino. — Ako pa kdo v e za drugo boljše, naj je priobči.

Návod se dobiva pri g. Milicu v Ljubljani in pri pisatelju v Rudniku iztis po 10 kr., po pošti 2 kr. več; a k temu je treba tudi Stahl-ove »Sing bungen und Lieder f r kleine Kinder« po 12 kr. ali obširniše »Singschule I. po 21 kr., ker se návod na on- dotne vaje opira. Dobivate na obeh imenovanih krajih. Enako tudi »Pev ek« po 5 kr. iztis, po pošti 2 kr. več.

Ako se bo pričujoči kratki návod, ki je  e le začetek obravnave v tej metodi, blagovoljno uzprejel, utegne mu kmalu slediti nadaljevanje in dovr enje.

Pis.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Da se za trdno postavi, razpisuje se učiteljska služba na enorazrednici v  ent-Juriji pri Kranji z letno plačo 450 gld. in s prostim stanovanjem. Prošnje oddajajo se do 20. decembra t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem sv tu v Kranji. — Na dvorazredni ljudski šoli v Dragatušu, katera pa se bode kmalu razširila v trirazrednico, razpisana je služba nadu iteljeva ob enem šolskega voditelja z letno plačo 500 gld., s prostim stanovanjem in s postavnimi dokladi. — Na  veteterazredni ljudski šoli v Metliki oddala se bode služba II. učitelja z letno plačo 500 gld. Obe službi podelile bode se za trdno, ali začasno. Prošnje naj se vlagajo do 15. decembra 1883. l. pri c. kr. okrajnem šolskem sv tu v Črnomlji. — Na  veteterazredni ljudski šoli v Ribnici oddaja se za trdno IV. učit. služba z letno plačo 400 gold. Prošnje za njo vlagajo se do 15. decembra t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem sv tu v Kočevji. — Na enorazrednici v Dolskem učit. služba s  slovenskim učnim jezikom z letno plačo 450 gld. in s prostim stanovanjem. Prošnje oddajajo naj se c. k. okrajnemu šolskemu sv tu v Kameniku do 20. decembra t. l. — Na enorazrednici v Komendi učit. služba z letno plačo 400 gld. in s prostim stanovanjem za trdno. Prošnje do konca t. m. tudi v Kameniku. — Na dvorazrednici v  rmo nicah II. učit. služba z letno plačo 400 gld. Prošnje oddajajo naj se c. k. okrajnemu šolskemu sv tu v Novem mestu (Rudolfovo) do 5. decembra t. l. — Na novoraz irjeni dvorazrednici na Jesenicah na Gorenjskem nadu iteljeva služba s 500 gld. letne plače, s prostim stanovanjem in z 50 gld. doklade in II. učit. služba z letno plačo 400 gld. in oziroma s prostim stanovanjem. Prošnje c. k. okraj.  olskemu sv tu v Radovljici do 20. decembra t. l. — Na dvorazrednici na Brezovici II. u . služba s 400 gld. letne plače, za trdno, ali začasno. Prošnje c. k.  olskemu sv tu v Ljubljani do 15. t. m.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. France Trošt, učitelj v Podragi, pride za nadučitelja in sol. voditelja v Vinico. — G. Martin Judni , studiosus philosophiae, gre za pomožnega učitelja na Radovico.